

ALGEMEEN

M. Donkersloot-De Vrij, *De Vechtstreek. Oude kaarten en de geschiedenis van het landschap* (Weesp: Heureka, 1985, 143 blz., f69,50, ISBN 90 6262 222 4).

Volgens de auteur worden oude kaarten te weinig gebruikt bij streekhistorisch onderzoek. Door meer aandacht te vestigen op het bestaan van oude kaarten en de inhoud daarvan, kan daar verandering in komen. De grote verzameling kaarten betreffende de Vechtstreek, die in het boek wordt beschreven en in zwart-wit afgebeeld, is daar een aanzet toe. Bij de keuze van de afbeeldingen is gezocht naar kaarten die vanwege hun inhoud — in historisch-kartografische, topografische en cultuurhistorische zin — belangrijk zijn. De twintigste-eeuwse kaarten zijn daarbij buiten beschouwing gelaten. Een volledige inventarisatie van al het kaartmateriaal bestaat er voor de Vechtstreek niet en wil ook dit boek niet bieden.

Bij vergelijking van kaarten uit onderscheiden perioden springen landschappelijke veranderingen sterk in het oog. In het eerste deel van het boek wordt daarom aandacht geschonken aan het landschap van de Vechtstreek. Een brede landschapsbeschrijving moet men hier niet verwachten. Terecht heeft schrijfster zich beperkt tot het beknopt aanduiden van aspecten die min of meer op de achtergrond een rol spelen op de kaarten in dit boek. Dat heeft onmiskenbaar ook de keuze van de behandelde thema's bepaald. Uit de geomorfologische geschiedenis worden de relictten uit de ijstijden besproken en wordt iets gezegd over de veenvorming en de invloed van zee en rivieren. Onder het kopje cultuurlandschap wordt ingegaan op de (belemmering in de) waterafvoer en scheepvaart via de Vecht, op de ontginning van de moerassen en de turfwinning, op de riddermatige woonsteden en buitenplaatsen, op de verkeersverbindingen en op de vestingwerken en waterlinies. De thans geldende ideeën worden op correcte wijze samengevat en weergegeven. De literatuurverwijzingen zijn toereikend om de lezer desgewenst te helpen bij het vinden van meer informatie. Op betreurenswaardige wijze wordt echter omgesprongen met naamkundige gegevens. Kennelijk is de weg naar de afdeling naamkunde van het P. J. Meertens-Instituut (Keizersgracht 569-571, 1017 DR Amsterdam, telefoon 020-234698) voor sommigen moeilijk te vinden.

De oude topografische kaarten van de Vechtstreek staan in het tweede deel van het boek centraal. In de inleiding tot dit deel staan enkele algemene opmerkingen over de onderscheiden soorten kaarten en wordt van elk daarvan een aantal voorbeelden genoemd. Onderscheiden worden overzichtskaarten van het gehele land of grote delen daarvan (gewesten, waterschappen), stadsplattegronden, kaarten die dienst deden bij juridische kwesties, kadastrale kaarten en hun voorlopers, civiel- en cultuurtechnische kaarten, militaire kaarten en zeekaarten. Daarna volgt de afbeelding van 43 kaarten onder vermelding van de nodige kartografische kenmerken en een beschrijving van de inhoud van de kaart en (waar mogelijk) de aanleiding tot het vervaardigen daarvan. Afsluitend wordt steeds vermeld waar de afgebeelde kaarten nader in de literatuur besproken zijn. De tekst van het boek en de beschrijvingen bij de kaarten zijn toegankelijk gemaakt met behulp van een register van persoons- en aardrijkskundige namen.

Al met al is het boek geworden tot een nuttige catalogus van kaarten en een korte maar overzichtelijke samenvatting van hetgeen bekend is over de ontwikkeling van het landschap

in de Vechtstreek. Door uitvoering en vormgeving is het boek een voorbeeldig loflied op de historische kartografie in Nederland en verdient het als zodanig navolging. Maar voor wie is het boek bestemd? Gezien de opzet van het eerste deel van het boek is kennelijk vooral gedacht aan de bibliofiele verzamelaar en de liefhebber van de streekgeschiedenis. De wetenschappelijke bruikbaarheid wordt beperkt door de onvolledigheid van het gepresenteerde kaartmateriaal en de moeilijk traceerbare wijze van selecteren der afbeeldingen.

G. J. Borger

K. Dijkstra, e. a., ed., *Uit de geschiedenis van Brederwiede* (Publikaties van de IJsselakademie XXXIII; Kampen: IJsselakademie, 1986, 308 blz., f31,50, ISBN 90 6697 020 0).

De publikatie van deze bundel is weer een bewijs te meer van de grote bloei die de regionale en lokale geschiedbeoefening in onze dagen beleeft. De bundel draagt terecht de titel *Uit de geschiedenis van Brederwiede*: ze is een losse verzameling van negentien historische opstellen van zestien auteurs over een grote verscheidenheid van onderwerpen. Die opstellen hebben maar één aspect gemeen: ze handelen alle over het verleden van de gemeente Brederwiede. Voor de niet-ingewijden, Brederwiede is de naam van de in 1973 opgerichte gemeente, waarin Blokzijl, Giethoorn, Vollenhove en Wanneperveen zijn samengevoegd.

De negentien artikelen beslaan samen een 300 bladzijden en tellen elk gemiddeld zo'n vijftien pagina's. Daarmee is al aangegeven dat het om bijdragen van beperkte omvang gaat, korte schetsen die ten dele een samenvatting van uitvoeriger studies zijn. Deze opzet heeft zo zijn voor- en nadelen. Het aardige ervan is dat de lezer een goede indruk krijgt van de grote verscheidenheid van het regionaal onderzoek in dit gebied en van de actieve deelneming daaraan door zovelen. De gehanteerde formule van 'van alles wat' is bovendien goed afgestemd op een breder publiek dat in de eerste plaats geïnteresseerd zal zijn in het verleden van zijn woonplaats of een bepaald aspect daarvan. Dat publiek komt zeker aan zijn trekken, te meer omdat de artikelen in het algemeen een goede kwaliteit bezitten en de kenmerken van een degelijke wetenschappelijke aanpak vertonen. De voetnoten zijn weliswaar weggelaten, maar achter elk opstel staat een lijst van de relevante literatuur en archiefbronnen vermeld.

Wel heb ik mij al lezend afgevraagd of aan bepaalde meer algemene bijdragen door een zo beknopte weergave wel volledig recht is gedaan. Soms wordt ook een onderwerp te weinig geplaatst binnen zijn niet-regionale, niet-lokale context. Zeker, het is een bekend gegeven dat de resultaten van diepgaand historisch onderzoek, bijvoorbeeld in scriptievorm, maar al te vaak vanwege hun omvang nooit gepubliceerd worden en ten eeuwigden dage als dood kapitaal in een bureaulade blijven liggen. Publikatie daarvan in resumevorm kan dit euvel ten dele verhelpen. Toch vraag ik mij af of de redactie bij de indeling van deze bundel niet wat meer onderscheid had kunnen maken tussen de bijdragen die een meer incidenteel en puur plaatselijk karakter, en de bijdragen die een meer structurele en bredere strekking bezitten. Verdient de geschiedenis van twee herbergen in de buurtschap Moeskop evenveel pagina's als het onderzoek naar de vestiging van de reformatie in het gehele beschreven gebied? Mij dunkt dat, afgemeten naar de waarde van de onderwerpen, hier toch sprake is van onevenredigheid bij de distributie van de beschikbare hoeveelheid pagina's.

Het is uiteraard in dit bestek ondoenlijk op elk van de afzonderlijke bijdragen in te gaan. Ik